
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi¹

Yakup AZRAK², Elvan YALÇINKAYA³

Geliş Tarihi: 12.03.2018

Kabul Tarihi: 26.01.2019

Araştırma Makalesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu doğrultuda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri, cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, ölçme ve değerlendirme dersi alma durumlarına, mezun oldukları lise türüne ve akademik başarı ortalamalarına göre karşılaştırılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Uygun örnekleme yönteminin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 282 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Mertler ve Campell (2005) tarafından geliştirilen ve Bütüner, Yiğit ve Çimer (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlığı Envanteri" kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde Mann Whitney U, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır. Araştırma sonunda öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin yeterli seviyede olmadığı ve geliştirilmeye açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyetleri ve mezun oldukları lise türü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken, sınıf düzeyleri, ölçme ve değerlendirme dersi alma durumları ve akademik başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, eğitim fakültelerinde verilen ölçme değerlendirme dersinin kredisinin artırılması ve ölçme değerlendirme içeriğine sahip derslere üniversite 1. sınıftan itibaren yer verilmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Sosyal bilgiler öğretmen adayları, ölçme, değerlendirme, ölçme-değerlendirme okuryazarlığı

¹ Bu çalışma Doç. Dr. Elvan YALÇINKAYA danışmanlığında Yakup AZRAK tarafından yazılan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Anadolu Üniversitesi, e-mail: yakup-azrak@hotmail.com

³ Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, e-mail: elvanykaya@gmail.com

Investigation of the Assessment Literacy Levels of Social Studies Teacher Candidates in Terms of Various Variables

Submitted by 12.03.2018

Accepted by 26.01.2019

Research Paper

Abstract

The aim of this research is to investigate the assessment literacy levels of social studies teacher candidates in terms of various variables. In this respect, the assessment literacy levels of the social studies teacher candidates have been examined according to, their genders, grade levels, taking assesment and evaluation courses, high school graduates and academic achievement averages. In this research, screening model was used. In this research, which was used convenience sampling method, the study group was composed of 282 teacher candidates in Ömer Halisdemir University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education, Department of Social Studies Education, 1st, 2nd, 3rd and 4th classes. "Assessment Literacy Inventory" developed by Mertler and Campell (2005) and adapted to Turkish by Tümer, Yiğit and Çimer (2010) has been used as data collection tool in the research. The obtained data were analyzed with SPSS 22.0 package program. Mann Whitney U, One Way ANOVA and Kruskal Wallis H tests were used in the analysis of the data. According to the results obtained from the research, the social studies teacher candidates' assessment literacy levels are at a very low level and need to be improved. Besides, there is no statistically significant difference between the assessment literacy levels of the teacher candidates and their sexes and the high school graduates they graduated from, but there is a statistically significant difference between the grade levels, taking the assesment and evaluation courses and the academic achievement averages. In line with the results obtained from the research, it is suggested to increase the credit of the measurement and evaluation course given in the education faculties and to courses having the content of measurement and evaluation are given from the first year of university.

Keywords: Social studies teacher candidates, measurement, evaluation, assessment literacy

Giriş

Okuryazarlık kavramı günümüzde birçok alan için kullanılmaktadır. Bu alanlardan biri de ölçme-değerlendirmedir. Ölçme-değerlendirme okuryazarlığı 1991 yılında ilk kez Richard Stiggins tarafından ortaya atılmıştır. Ölçme-değerlendirme okuryazarlığı, öğrencilerin neler bildiği ve neler yapabileceğini değerlendirmek, bu değerlendirmenin sonuçlarını yorumlayabilmek ve bu sonuçları öğrencilerin öğrenmelerini ve programın etkililiğini arttırmak için uygulayabilmektir (Webb, 2002). Başka bir ifadeyle ölçme-değerlendirme okuryazarlığı, test geliştirme, kapalı-uçlu sorular yönelme, ölçme-değerlendirme rubriği geliştirme ve istatistiksel veri analizi yapabilme becerilerine sahip olmaktır (Donoho, 2000; Popham, 2004'ten aktaran Karaman, 2014, s. 16). Popham'a (2011) göre, ölçme-değerlendirme okuryazarlığı bir bireyin, eğitim ile ilgili kararlarını etkileyen temel ölçme-değerlendirme kavram ve işlemlerine ilişkin anlayışından meydana gelir. Tanımda öne çıkan unsurlar şu şekilde açıklanabilir:

İlk unsur, bir bireyin ölçme-değerlendirme kavram ve işlemlerine ilişkin anlayışıdır. Yani, ölçme-değerlendirme okuryazarı bir öğretmenin bir testin güvenilirlik katsayısını hesaplaması gerekmez. Bunun yerine, bir testin güvenilirliğini oluşturan öğeleri ve farklı güvenilirlik katsayılarının bir testin ölçüm tutarlılığını nasıl yansıttığını anlaması gerekir. Sonuç olarak, ölçme-değerlendirme okuryazarı bir öğretmenin, ölçme-değerlendirme ile ilgili teknik bilgidен çok ölçme-değerlendirmenin temel mantığını anlaması daha önemlidir.

Diğer unsur, temel ölçme-değerlendirme kavram ve işlemleridir. Ölçme-değerlendirme okuryazarı bir öğretmenin, iki değerli ve çok değerli ölçümlenmiş maddelerin kararlılık indekslerini hesaplaması yerine ölçme-değerlendirme sürecinin temel kavramlarından olan "geçerlik" ve "test yanlılığı" gibi kavramları bilmeleri gerekmektedir. Yani, ölçme değerlendirme okuryazarı öğretmenlerin, belirsiz kavram ve işlemler yerine ölçme-değerlendirme alanının ana hatlarını bilmeleri gerekmektedir.

Bir diğerk unsur ise eğitim ile ilgili kararları etkileyen kavram ve işlemlerdir. Ölçme-değerlendirme okuryazarı öğretmenlerin, ölçme-değerlendirme ile ilgili her şeyi bilmelerine gerek yoktur. Bunun yerine, eğitim ile ilgili kararları etkileyen kavram ve işlemleri bilmeleri yeterlidir. Stiggins'e (1995) göre ise ölçme-değerlendirme okuryazarlığı kavramının daha iyi anlaşılması için gerekli olan beş kalite standardının açıklanması gerekir. Bunlar (Stiggins, 1995):

1. Net amaçlar ile başlamak: Öğretmenler birçok farklı amaç için ölçme ve değerlendirme yaparlar. Öğretmen, bireysel olarak öğrencilerin ve sınıfın ihtiyaçlarını belirler, onlara not verir, öğretimi değerlendirir ve bir öğretmen olarak kendini değerlendirir. Eğitim-öğretim liderliği ve desteği bağlamında, okul müdürleri, öğretim programlarını ve öğretmenleri değerlendirir ve gerekli olan kaynakları temin ederler. Rehber öğretmenler yeni öğretmenlere yardımcı olurlar ve ölçme-değerlendirme sonuçlarına dayalı öğretim desteği sağlarlar. Danışmanlar ve psikologlar, özel ihtiyacı olan öğrencileri belirler ve onlara özel programlar uygularlar. Politik bağlamda da müfettişler programı ve programın esaslarını değerlendirir ve gerekli kaynakları temin ederler.

Bütün amaçlar için tek bir ölçme-değerlendirme yöntemi kullanılmaz. Farklı amaçlar için farklı ölçme-değerlendirme yöntemleri kullanılır. Buna uygun olarak ölçme-değerlendirme okuryazarı öğretmenler de farklı amaçlar için farklı ölçme-değerlendirme yöntemleri seçerler.

2. Başarı hedeflerine odaklanmak: Ölçme-değerlendirme okuryazarı bir öğretmen, öğretim sürecinde alan bilgisine hâkim olmak, akıl yürütme becerilerini geliştirmek, performans becerileri kazanmak ve nitelikli ürün geliştirmek gibi birbiriyle bağlantılı hedeflere odaklanması gerektiğini bilir. Ölçme-değerlendirme okuryazarı bir öğretmen, bu hedefler arasındaki farklılıkları bilir ve aralarındaki bağlantıları anlar.

Ayrıca bu hedeflerin, ölçme-değerlendirme uygulamalarının anahtarı olduğunu da bilir.

- 3. Uygun ölçme-değerlendirme yöntemini seçmek:** Tek bir ölçme-değerlendirme yönteminin bütün hedefleri yansıtamayacağı açıktır. Geçmişten farklı olarak, günümüzde farklı ölçme-değerlendirme yöntemleri bulunmaktadır. Bu yöntemler dört kategoriye ayrılmaktadır. Ölçme-değerlendirme okuryazarı öğretmenler de bu yöntemleri nasıl ve ne zaman kullanacaklarını bilirler.

Birinci kategori, çoktan seçmeli testler, doğru/yanlış testleri, eşleştirme testleri, boşluk doldurma testleri, quizlerden oluşur. Bu testlerde öğrenciler soruları okur ve seçeneklerden birini seçerler. İkinci kategori, yazılı yoklamalardan oluşur. Üçüncü kategori, performansların değerlendirilmesinden oluşur. Dördüncü kategori ise, kişisel iletişimden meydana gelir. Bu değerlendirme yönteminde öğretmen, öğrencilere sorular sorar, öğrenciler ile ilgili tartışmaları dinler ve öğrenciler, veliler ve diğer öğretmenler ile görüşme yapar. Böylece öğrenci başarısı hakkında bilgi toplar.

Sonuç olarak, belirlenen amaca uygun bir ölçme-değerlendirme yöntemi seçilmelidir. Seçim yapılırken dengeli olunmalıdır. Ancak bu şekilde öğrenci başarısı en doğru şekilde değerlendirilebilir.

- 4. Örnekleme öğrenci başarısı:** Ölçme-değerlendirme uygulamalarının uzun olduğu durumlarda tüm soruları yansıtacak bir örneklem seçilmelidir. Çoğu zaman ölçme-değerlendirme uygulamaları için yeterince zaman olmamaktadır. Bu durumda seçilen örneklemin tüm soruları yansıtacak nitelikte olması önemlidir.

- 5. Önyargı ve çarpıklığın önlenmesi:** Ölçme-değerlendirme okuryazarı bir öğretmen, öğrenci başarısının yanlış değerlendirilmesine neden olabilecek teknik ve uygulamalı problemlerin farkında olmalıdır. Öğrencilerin okuma, yazma becerileri, dil becerileri, sağlık veya duygusal durumları ve akran baskısı öğrenci başarısının yanlış

değerlendirilmesine neden olan problemlerdendir. Aynı zamanda eğer öğretmen ölçme-değerlendirme konusunda yeterince donanımlı değil ise değerlendirme yapılan ortam da yanlış değerlendirme yapılmasına neden olabilir. Tüm bu nedenler öğrencilerin gerçek başarılarının değerlendirilmesini engelleyebilir.

Davies (2008) ölçme-değerlendirme okuryazarlığının bilgi, beceri ve ilke olmak üzere üç önemli ögesi olduğunu belirtmektedir. Fulcher'e (2012) göre ölçme-değerlendirme okuryazarlığı, ölçme-değerlendirme uygulamalarının temelini oluşturan ve bu uygulamalara rehberlik yapan kavram ve ilkelerin farkında olma ve geniş ölçüde standartlaştırılmış ve sınıfta kullanılan testlere ve test geliştirme süreçlerine aşina olma ve bu testleri değerlendirme, geliştirme, tasarlama için gerekli olan bilgi, beceri ve yeteneklerdir.

Ölçme-değerlendirme okuryazarı öğretmenlerin özellikleri ise şöyledir (Popham, 2004; Stiggins, 1991; Stiggins, 1995; Wang, Wang ve Huang, 2008'den aktaran Karaman, 2014, s. 16-17):

- Ölçme-değerlendirme okuryazarı bir öğretmen, test sonuçlarını ele alarak bunu anlamlı şekilde yorumlayabilme becerisine sahip olmalıdır.
- Sınıfta takip edeceği öğretme-öğrenme süreciyle ilgili kararlar verirken, test sonuçlarını uygun şekilde seçmeli, yorumlamalı ve kullanmalıdır.
- Ölçme-değerlendirme okuryazarı bir öğretmen hem sınıf ortamında hem de geniş ölçekli testlerde uygulanan nitelikli bir başarı verisini anlayabilecek seviyededir.
- Ölçme-değerlendirme okuryazarı bir öğretmen, nitelikli bir değerlendirmeyi nitelikli olmayan bir değerlendirmeden ayırır.

Lai ve Waltman (2008), ölçme-değerlendirme okuryazarı olmayan öğretmenlerin öğrenci başarısını değerlendirmek için kullanacağı ölçme araçlarının geçerliğini ve güvenilirliği sağlayamayacağını ve bu durumda da rastgele hatadan daha çok sistematik hataya düşeceğini ve eğitim sistemini tehlikeye atacağını iddia etmiştir (Akt. Akdağ Gürsoy, 2015, s. 14).

Popham (2004) da öğretmenlerin ölçme-değerlendirme okuryazarı olmamalarını “profesyonel intihar” olarak ifade etmiştir. Çünkü öğretmenlerin ölçme-değerlendirme okuryazarı olmaları öğrenci başarısı ve değerlendirme kalitesi arasındaki anahtar bir halkadır (Mertler, 2003’ten aktaran Akdağ Gürsoy, 2015). Bu nedenle, bütün öğretmenlerin ölçme-değerlendirme okuryazarı olmaları büyük öneme sahiptir.

Bu kapsamda, öğretmen yetiştiren kurumlarda eğitim gören öğretmen adaylarının da ölçme-değerlendirme ilke ve uygulamaları konusunda yeterince bilgi sahibi olmaları beklenir. Çünkü eğitim sisteminin her düzeyinde ölçme-değerlendirme işlemi yapılır ve bu işlemleri öğretmenler yürütür. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının mesleğe başladıklarında ölçme-değerlendirme işlemleri ile ilgili sorun yaşamamaları için bu bilgilere sahip olmaları gerekir. Bu ilke ve uygulamalara ilişkin bilgi sahibi olmaları da ölçme-değerlendirme okuryazarı olmalarına bağlıdır (DeLuca ve Klinger, 2010’dan aktaran Karaman, 2014).

Alan yazında yapılan araştırmaların (Campbell, Murphy ve Holt, 2002; Karaman, 2014; Karaman ve Şahin, 2014; Mertler, 2003; Mertler ve Campbell 2005; Ogan-Bekiroglu ve Suzuk, 2014; Yamtim ve Wongwanich, 2014) çoğu öğretmen ve öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık seviyelerinin yeterli düzeyde olmadığını göstermiştir. Bu anlamda bu araştırmanın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine ve ölçme-değerlendirme okuryazarlığının sosyal bilgiler öğretmen adayları için önemine dikkatlerin çekilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerini belirlemektir. Araştırmanın amacı kapsamında şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri nedir?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile;

- 2.1. Cinsiyetleri,
- 2.2. Sınıf düzeyleri,
- 2.3. Ölçme ve değerlendirme dersi alma durumları,
- 2.4. Mezun oldukları lise türü,
- 2.5. Akademik başarı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeline, çalışma grubuna, verilerin toplanmasına ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2015, s. 77).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 öğretim yılında Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören toplam 282 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde, uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi zaman, para ve işgücü kaybını önlemeyi temel amaç edinmiştir

(Büyüköztürk, vd., 2018, s. 95). Çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri

<i>Cinsiyet</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Kadın	151	53.5
Erkek	131	46.5
<i>Sınıf Düzeyi</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1	74	26.2
2	64	22.7
3	79	28.0
4	65	23.0
<i>Ölçme ve Değerlendirme Dersi Alma Durumu</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Evet	151	53.5
Hayır	131	46.5
<i>Mezun Olunan Lise Türü</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Genel Lise	135	47.9
Anadolu Lisesi	101	35.8
Meslek Lisesi	29	10.3
Anadolu Öğretmen Lisesi	5	1.8
Diğer	12	4.3
<i>Akademik Başarı Ortalaması</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
3.51-4.00	17	6.0
3.01-3.50	81	28.7
2.51-3.00	125	44.3
2.01-2.50	46	16.4
2.00'dan Düşük	13	4.6
Toplam	282	100

Tablo 1’den anlaşılacağı üzere, araştırmaya katılan kadın sosyal bilgiler öğretmen adayları erkek öğretmen adaylarına göre daha fazladır. Araştırmaya en fazla 3. sınıf öğretmen adayları katılırken, en az ise 2. sınıf öğretmen adayları katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yarısından fazlası ölçme ve değerlendirme dersi almışlardır. Araştırmaya en fazla genel lise türünden mezun olan öğretmen adayları katılmış, en az ise Anadolu öğretmen lisesi mezunu öğretmen adayları katılmıştır. Araştırmaya en fazla 2.51-3.00 akademik başarı ortalamasına sahip sosyal bilgiler öğretmen adayları katılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla, Mertler ve Campell (2005) tarafından geliştirilen ve Bütüner, Yiğit ve Çimer (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan “Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlığı Envanteri” adlı ölçme aracı ile toplanmıştır.

Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlığı Envanteri (ÖDOE)

Envanterin orijinali Mertler ve Campell (2005) tarafından geliştirilmiş, Bütüner, Yiğit ve Çimer (2010) tarafından ise Türkçeye uyarlanmıştır. Envanter, ölçme-değerlendirme yeterlik alanları temel alınarak geliştirilmiştir. Envanterin orijinali, yedi yeterlik alanına ait 35 maddeden oluşmaktadır. Fakat Bütüner, Yiğit ve Çimer (2010), MEB’in belirlediği yeterlik alanlarına girmediği için yedinci yeterlik alanına (ahlaki olmayan ve kanunsuz uygulamaların farkında olma) ait maddeleri envanterden çıkarmışlardır. Bu yüzden envanterin Türkçe’ye uyarlanmış hali 30 maddeden oluşmaktadır. Envantere ilişkin yeterlik alanları ve bu yeterlik alanlarına giren maddeler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlığı Envanterine Ait Yeterlik Alanları ve Yeterlik Alanlarına Giren Maddeler

Yeterlik Alanları (YA)	Maddeler
1. YA: Uygun ölçme-değerlendirme metotlarını seçme konusunda yeterli olma	1, 7, 13, 19, 25
2. YA: Uygun ölçme-değerlendirme metotlarını geliştirme konusunda yeterli olma	2, 8, 14, 20, 26
3. YA: Ölçme-değerlendirme sonuçlarını yorumlama, puanlama ve yönetme konusunda yeterli olma	3, 9, 15, 21, 30
4. YA: Öğrenci, öğretim, okul gelişimi hakkında karar verirken ölçme-değerlendirme sonuçlarını kullanmada yeterli olma	4, 10, 16, 22, 28
5. YA: Öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılacak uygun derecelendirme	5, 11, 17, 23, 29

sistemini seçmede yeterli olma

6. YA: Ölçme-değerlendirme sonuçlarıyla iletişim kurmada yeterli olma

6, 12, 18, 24, 27

Türkçeye uyarlanan envanter, Bütüner, Yiğit ve Çimer (2010) tarafından ölçme ve değerlendirme dersi alan iki farklı gruba uygulanmıştır. İlk uygulama 3. ve 4. sınıf 80 öğretmen adayı, ikinci uygulama ise 180 öğretmen adayı üzerinde yürütülmüştür. Elde edilen veriler “Test Analiz Programı (TAP)” kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda, maddelerin ortalama güçlük değeri 0,644, maddelerin ortalama ayırt edicilik değeri 0,486 ve Kuder-Richardson güvenilirlik katsayısı (KR20) ise 0,859 olarak belirlenmiştir. Bütüner vd. (2010) envanterin güvenilirlik katsayısının oldukça yüksek olduğunu ve psikometrik açıdan da oldukça iyi olduğunu belirtmişlerdir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 (Statistical Program for Social Science) paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans dağılımlarına, aritmetik ortalamalara, standart sapmalara yönelik hesaplamalar yapılmış, Mann Whitney U testinden, Tek Yönlü Varyans Analizi’nden (ANOVA) ve Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarının iki kategorili cinsiyet ve ölçme ve değerlendirme dersi alma durumları değişkenlerinin analizinde, Kolmogrov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testi sonuçlarına göre verilerin normal dağılım göstermediği ortaya çıkmıştır ($p < .05$). Bu yüzden cinsiyet ve ölçme ve değerlendirme dersi alma durumları değişkenlerinin analizinde parametrik testlerden Bağımsız Örneklem t testine karşılık gelen non-parametrik Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Aynı şekilde ikiden fazla kategoriye sahip olan sınıf düzeyi, mezun olunan lise türü ve akademik başarı ortalamaları değişkenlerinin analizinde de Kolmogrov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testi sonuçlarına göre verilerin normal dağılım göstermediği ortaya çıkmıştır ($p < .05$). Bu değişkenlerin analizinde ise parametrik olmayan

testlerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Bu değişkenlerin analizleri sonucunda aralarında anlamlı farklılığın ortaya çıktığı durumlarda, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koyabilmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Fakat verilerin normal dağılım göstermemesinden dolayı çoklu karşılaştırma testlerinden Tamhane's T2 testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmadan elde edilen bulgulara ve bu bulgulara ilişkin tablolara yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerine ilişkin puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapma istatistikleri Tablo 3'teki gibidir.

Tablo 3

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Ölçme-Değerlendirme Yeterlik Alanları (YA)	\bar{X}	ss
1. YA: Uygun ölçme-değerlendirme metotlarını seçme konusunda yeterli olma	2.04	1.23
2. YA: Uygun ölçme-değerlendirme metotlarını geliştirme konusunda yeterli olma	1.46	.99
3. YA: Ölçme-değerlendirme sonuçlarını yorumlama, puanlama ve yönetme konusunda yeterli olma	2.04	1.22
4. YA: Öğrenci, öğretim, okul gelişimi hakkında karar verirken ölçme-değerlendirme sonuçlarını kullanmada yeterli olma	1.61	1.06
5. YA: Öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılacak uygun derecelendirme sistemini seçmede yeterli olma	1.30	.99
6. YA: Ölçme-değerlendirme sonuçlarıyla iletişim kurmada yeterli olma	1.37	1.04
Genel Toplam	9.85	3.51
<i>N=282</i>		

Tablo 3'te görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adayları en yüksek başarıyı 1. YA: Uygun ölçme-değerlendirme metotlarını seçme konusunda yeterli olmada ($\bar{X}=2.04$) ve 3. YA: Ölçme-değerlendirme sonuçlarını yorumlama, puanlama ve yönetme konusunda yeterli olmada ($\bar{X}=2.04$) gösterirken en düşük başarıyı ise 5. YA: Öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılacak uygun derecelendirme sistemini seçmede yeterli olmada ($\bar{X}=1.30$) göstermişlerdir. Öğretmen adaylarının envanterin tümünden elde ettikleri genel ortalamaları ise 9.85'tir. Öğretmen adaylarının 30 soruda 10'undan daha azını doğru olarak cevaplamaları ise oldukça düşündürücüdür.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeyleri ile Cinsiyetleri Arasında Anlamlı Bir Farklılık Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Mann Whitney U testi ile analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeylerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	151	149.97	22645.5	8611.5	.060
Erkek	131	131.74	17257.5		

Tablo 4'te görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır

($U=8611.5$, $p>.05$). Bu bulgular, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri üzerinde etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeyleri ile Sınıf Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farklılık Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeylerinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
1	74	105.14	3	29.5	.000*
2	64	132.01			
3	79	173.77			
4	65	153.02			

* $p<.05$

Tablo 5'te görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [χ^2 (sd=3, N=282) =29.5, $p<.05$]. Anlamlı farklılıkların hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunu tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeylerinin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	358.008	3	119.336	10.623	.000*	1-3
Gruplar içi	3123.031	278	11.234			1-4
Toplam	3481.039	281.00				2-3

*p<.05

Tablo 6’da görüldüğü üzere, 1. sınıfta öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. 1. sınıfta öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında da anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde, 2. sınıfta öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(3-278)}=10.623$, $p<.05$]. Bu bulgulara göre 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin diğer sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeyleri ile Ölçme ve Değerlendirme Dersi Alma Durumları Arasında Anlamlı Bir Farklılık Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile ölçme ve değerlendirme dersi alma durumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Mann Whitney U testi ile analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Dersi Alma Durumlarına Göre Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeylerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçme ve Değerlendirme Dersi Alma Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	151	153.15	23126	8131	.010*
Hayır	131	128.07	16777		

*p<.05

Tablo 7’de görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme dersi alma durumları ile ölçme-değerlendirme okuryazarlıkları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (U=8131, p<.05). Bu bulgular, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme dersi almalarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerini olumlu yönde etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeyleri ile Mezun Oldukları Lise Türü Arasında Anlamlı Bir Farklılık Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeylerinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Mezun Olunan Lise Türü	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Genel Lise	135	148.83	4	2.67	.614
Anadolu Lisesi	101	136.73			
Meslek Lisesi	29	134.98			
Anadolu Öğretmen Lisesi	5	133.80			
Diğer	12	118.17			

Tablo 8’de görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türü ile ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [χ^2 (sd=4, N=282) =2.67, $p>.05$]. Bu bulgular, mezun oldukları lise türünün sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerine etki etmediği şeklinde yorumlanabilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeyleri ile Akademik Başarı Ortalamaları Arasında Anlamlı Bir Farklılık Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile akademik başarı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Akademik Başarı Ortalamalarına Göre Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeylerinin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Akademik Başarı Ortalaması	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
3.51-4.00	17	165.47	4	14.10	.007*
3.01-3.50	81	146.43			
2.51-3.00	125	148.66			
2.01-2.50	46	123.78			
2.00'dan Düşük	13	73.35			

*p<.05

Tablo 9'da görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının akademik başarı ortalamaları ile ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [χ^2 (s4=3, N=282) =14.10, p<.05]. Anlamlı farklılıkların hangi akademik başarı ortalamaları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Akademik Başarı Ortalamalarına Göre Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlık Düzeylerinin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	190.950	4	47.738	4.019	.003*	3.51-4.00-2.00'dan düşük
Gruplarıçi	3290.089	277	11.878			3.01-3.50-2.00'dan düşük
Toplam	3481.039	281.00				2.51-3.00-2.00'dan düşük

*p<.05

Tablo 10'dan anlaşılacağı üzere, akademik başarı ortalamaları 3.51-4.00 aralığında olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile akademik başarı ortalamaları 2.00'dan düşük olan öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Aynı şekilde akademik başarı ortalamaları 3.01-3.50 aralığında olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile akademik başarı ortalamaları 2.00'dan düşük olan öğretmen

adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Ayrıca akademik başarı ortalamaları 2.51-3.00 aralığında olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile akademik başarı ortalamaları 2.00'dan düşük olan öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$F_{(4-277)}=4.019, p<.05$]. Bu bulgular, akademik başarı ortalaması 2.00'dan düşük olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin diğer akademik başarı ortalama düzeylerine göre daha düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına ölçme-değerlendirme okuryazarlığı envanteri uygulanmıştır. Öğretmen adayları 30 sorudan oluşan bu envanterin ortalama olarak 9.85'ini yani % 33'ünü doğru olarak cevaplandırabilmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu ortalaması, konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalara göre oldukça düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Mertler (2003), tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının 35 sorudan oluşan ölçme-değerlendirme envanterinden 19 soruya yani % 54'üne doğru cevap verdikleri ortaya çıkmıştır. Campbell, Murphy ve Holt (2002), tarafından da öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda öğretmen adaylarının 35 sorudan oluşan ölçme-değerlendirme okuryazarlığı envanterinden ortalama olarak 21'ini yani % 60'ını doğru olarak cevaplandırmışlardır. Yine Karaman (2014) da öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerini incelemiş ve öğretmen adayları 30 sorudan oluşan envanterden ortalama olarak 15.16'sını yani % 51'ini doğru olarak cevaplandırmışlardır. Gül (2011) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise sosyal bilgiler öğretmen adayları 34 sorudan oluşan ölçme-değerlendirme envanterinin ortalama olarak 18'ini yani % 52'sini doğru olarak cevaplandırmışlardır. Mertler ve Campbell (2005) tarafından yapılan çalışmada da öğretmen adaylarının ölçme-

değerlendirme okuryazarlık düzeyleri incelenmiş ve öğretmen adaylarının 35 sorudan oluşan envanterden 23.83'ünü yani % 68'ini doğru cevaplandıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Yapılan bu çalışmalar dikkate alındığında araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin oldukça düşük olduğu ve geliştirilmeye muhtaç olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına ilişkin sonuçlar şu şekildedir:

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Yani kadın ve erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin birbirine yakın seviyede olduğu söylenebilir. Ancak kadın öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ortalamaları 10.16 iken, erkek öğretmen adaylarının ortalamaları ise 9.49'dur. Görüldüğü üzere kadın ve erkek sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmamasının yanında kadın öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir.

Literatürde araştırmanın bu sonucunu destekler nitelikte çeşitli çalışmalara rastlanmaktadır. Yeşilyurt ve Yaraş (2011) tarafından yapılan çalışmada kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkında daha fazla bilgiye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde Karaman (2014) tarafından yapılan araştırma sonrasında da kadın öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Kadın öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olması, kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine erkeklere göre daha fazla

ilgi duyması dolayısıyla da ölçme-değerlendirme uygulamalarına karşı olumlu tutum geliştirmelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına ilişkin sonuçlar şu şekildedir:

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ile ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ortalamaları 8.32, 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının 9.37, 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının 11.24 ve 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının ortalamaları ise 10.38'dir. Görüldüğü üzere ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyi en düşük sınıf düzeyi 1. sınıf düzeyidir. Ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyi en yüksek olan sınıf ise 3. sınıf düzeyidir. Sınıf düzeyi değişkenine ilişkin bulgulara göre, 1. ve 3. sınıflar arasında, 1. ve 4. sınıflar arasında, 2. ve 3. sınıflar arasında ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır.

Bu sonuçlar göz önüne alındığında, 4. sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, 3. sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha fazla ölçme-değerlendirme ile ilgili eğitim almalarına rağmen, ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşük olması oldukça düşündürücüdür. Bunun yanında 1. sınıfta öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin diğer sınıf düzeylerine göre daha düşük çıkması ise ölçme-değerlendirme uygulamalarıyla diğer sınıf düzeylerine göre daha az karşılaşmış olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile ölçme ve değerlendirme dersi alma durumları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına ilişkin sonuçlar şu şekildedir:

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme dersi alma durumları ile ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Ölçme ve değerlendirme dersi alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ortalamaları 10.37 iken ölçme ve değerlendirme dersi almayan öğretmen adaylarının ortalamaları 9.25'tir. Anlaşılacağı üzere ölçme ve değerlendirme dersi alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri, ölçme ve değerlendirme dersi almayan öğretmen adaylarına göre daha yüksektir.

Bu sonuç doğrultusunda, ölçme ve değerlendirme dersi almış olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 30 sorudan ortalama 10.37'sini doğru cevaplamalarının yanında, ölçme ve değerlendirme dersi almamış olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 30 sorudan ortalama 9.25'ini doğru cevaplamaları oldukça dikkat çekicidir. Bu kapsamda, öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme ile ilgili bilgilerinin diğer derslerde dolaylı olarak ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yer verilmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına ilişkin sonuçlar şu şekildedir:

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türü ile ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğretmen adaylarının lise türüne göre ölçme-değerlendirme ortalamaları ise şöyledir: Genel lise mezunu öğretmen adaylarının ortalamaları 10.06, Anadolu lisesi mezunlarının 9.70, meslek lisesi mezunlarının 9.86, Anadolu öğretmen lisesi mezunlarının 9.20 ve diğer lise türü mezunlarının ortalaması 9.00'dır. Anlaşılacağı üzere ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyi en yüksek olan öğretmen adayları genel lise mezunu

öğretmen adaylarıdır. En düşük ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyine ise diğer lise türünden mezun olan öğretmen adayları sahiptir.

Araştırmanın bu sonucu, Karaca (2003) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu sonuçlar dikkate alındığında, genel lise mezunu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin, Anadolu lisesi ve Anadolu öğretmen lisesi mezunu öğretmen adaylarına göre daha yüksek olması oldukça düşündürücüdür. Ayrıca meslek lise mezunu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ortalamalarının 9.86 olması ve Anadolu lisesi ve Anadolu öğretmen lisesi mezunu öğretmen adaylarına göre daha yüksek olması da ilgi çekicidir. En yüksek ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyinin genel lise mezunu sosyal bilgiler öğretmen adaylarına ait olması, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının en fazla bu lise türünden mezun olduklarından kaynaklandığı söylenebilir. Anadolu öğretmen lisesi mezunu öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin düşük olmasında ise araştırmaya az sayıda Anadolu öğretmen lisesi mezunu öğretmen adayının katılmış olması etkili olmuş olabilir. Bunun yanında öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir farklılığın olmaması, öğretmen adaylarının lise eğitimleri boyunca herhangi bir ölçme-değerlendirme dersi almamalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ile akademik başarı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına ilişkin sonuçlar şu şekildedir:

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının akademik başarı ortalamaları ile ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Akademik başarı ortalamaları 3.51-4.00 arasında olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri ortalamaları 11.11, akademik başarı

ortalamaları 3.01-3.50 arasında olanların 10.02, 2.51-3.00 arasında olanların 10.18, 2.01-2.50 arasında olanların 9.04 ve akademik başarı ortalamaları 2.00'dan düşük olan öğretmen adaylarının ortalamaları ise 6.84'tür. Akademik başarı ortalaması değişkenine ilişkin bulgulara göre, akademik başarı ortalamaları 3.51-4.00 aralığında olan öğretmen adayları ile akademik başarı ortalamaları 2.00'dan düşük olan öğretmen adayları arasında, akademik başarı ortalamaları 3.01-3.50 aralığında olan öğretmen adayları ile 2.00'dan düşük akademik başarı ortalamasına sahip olan öğretmen adayları arasında ve akademik başarı ortalaması 2.51-3.00 aralığında olan öğretmen adayları ile 2.00'dan düşük akademik başarı ortalamasına sahip olan öğretmen adayları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Görüldüğü üzere ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri en yüksek olan öğretmen adayları 3.51-4.00 arasında akademik başarı ortalamasına sahip olan öğretmen adaylarıdır. En düşük ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyine sahip olan öğretmen adayları ise 2.00'dan düşük akademik başarı ortalamasına sahip olan öğretmen adaylarıdır. Araştırmanın bu sonucu Karaca (2003) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Karaca (2003) öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterlik algılarını incelemiş ve akademik başarı ortalaması yüksek olan öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterliklerinin de yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Aynı şekilde Karaman (2014) da yaptığı çalışmada akademik başarı ortalaması yüksek olan öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin de yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

Elde edilen bu sonuçlara göre akademik başarı ortalamaları yüksek olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin yüksek olması, ölçme ve değerlendirme uygulamalarına akademik başarı ortalamaları düşük olan öğretmen adaylarına göre daha fazla önem vermelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca akademik başarı ortalaması düşük olan öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık

düzeylerinin de düşük olmasında, ölçme ve değerlendirme ile ilgili kazanımlara yeterince ulaşamamış olmalarının etkili olduğu söylenebilir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler getirilebilir:

- Eğitim fakültelerinde, ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeyleri düşük olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin geliştirilmesine katkı sağlayacak faaliyetlere yer verilmesi öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin gelişmesine yardımcı olabilir.
- Eğitim fakültelerinde verilen ölçme değerlendirme dersinin kredisi artırılabilir ve ölçme değerlendirme içeriğine sahip derslere üniversite 1. sınıftan itibaren yer verilebilir. Böylece öğretmen adayları öğretmenlik mesleğine başladıkları zaman ölçme ve değerlendirme konusunda daha başarılı olabilirler.
- Kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin neden erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinden daha yüksek olduğu araştırılabilir.
- Ölçme-değerlendirme okuryazarlığı konusunda yapılan çalışmalar göz önüne alındığında genellikle öğretmen veya öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapıldıkları görülmektedir. Bunun yanında öğretmen veya öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar da yapılabilir.

Kaynakça

Akdağ Gürsoy, G. (2015). *Alan ile ilişkilendirilmiş uygulamalı ölçme ve değerlendirme dersinin öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme okuryazarlık düzeylerine,*

- tutumlarına ve alan bilgilerine etkisi.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bütüner, S. Ö., Yiğit, N. ve Çimer, S. O. (2010). Ölçme değerlendirme okuryazarlığı envanterinin Türkçeye uyarlanması. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(3), 792-809.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (24. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Campbell, C., Murphy, J. A. & Holt, J. K. (2002). Psychometric analysis of an assessment literacy instrument: Applicability to preservice teachers. *Mid-Western Educational Research Association*'da sunulan bildiri. Amerika Birleşik Devletleri.
- Davies, A. (2008). Textbook trends in teaching language testing. *Language Testing*, 25(3), 327-347.
- DeLuca, C. & Klinger, D. A. (2010). Assessment literacy development: Identifying gaps in teacher candidates' learning. *Assessment in Education: Principles, Policy&Practice*, 17(4), 419-438.
- Donoho, D. (2000). High-dimensional data analysis: The curses and blessings of dimensionality. *American Math Society 2000 Conference*'da sunulan bildiri. <http://statweb.stanford.edu/~donoho/Lectures/AMS2000/Curses.pdf>. (Erişim tarihi: 05.12.2016).
- Fulcher, G. (2012). Assessment literacy for the language classroom. *Language Assessment Quarterly*, 9(2), 113-132.
- Gül, E. (2011). *İlköğretim öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlığı ve ölçme-değerlendirmeye ilişkin tutumlarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Fırat Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

- Karaca, E. (2003). *Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterliklerine ilişkin algıları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karaman, P. (2014). *Öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlıklarının belirlenmesi ve mikro-öğretim yoluyla geliştirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Karaman, P. & Şahin, Ç. (2014). Öğretmen adaylarının ölçme değerlendirme okuryazarlıklarının belirlenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 175-189.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Lai, E. R. & Waltman, K. (2008). Test preparation: Examining teacher perceptions and practices. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 27(2), 28-42.
- Mertler, C. A. (2003). Preservice versus inservice teachers' assessment literacy: Does classroom experience make a difference? *Mid-Western Educational Research Association'da* sunulan bildiri. Amerika Birleşik Devletleri.
- Mertler, C. A. & Campbell, C. (2005). Measuring teachers' knowledge&application of classroom assessment concepts: Development of the assessment literacy inventory. *American Educational Research Association'da* sunulan bildiri. Kanada.
- Ogan-Bekiroglu, F. & Suzuk, E. (2014). Pre-service teachers' assessment literacy and its implementation into practice. *The Curriculum Journal*, 25(3), 344-371.
- Popham, W. J. (2004). Why assessment illiteracy is professional suicide. *Educational Leadership*, 62(1), 82-83.
- Popham, W. J. (2011). Assessment literacy overlooked: A teacher educator's confession. *The Teacher Educator*, 46(4), 265-273.
- Stiggins, R. J. (1991). Assessment literacy. *Phi Delta Kappan*, 72(7), 534-539.

- Stiggins, R. J. (1995). Assessment literacy for the 21st century. *Phi Delta Kappan*, 77(3), 238-245.
- Yamtim, V. & Wongwanich, S. (2014). A study of classroom assessment literacy of primary school teachers. *Social and Behavioral Sciences*, 116, 2998-3004.
- Yeşilyurt, E. & Yaraş, Z. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin algıladıkları bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(4), 95-118.
- Wang, T. H., Wang, K. H. & Huang, S. C. (2008). Designing a web-based assessment environment for improving pre-service teacher assessment literacy. *Computers & Education*, 51(1), 448–462.
- Webb, N. L. (2002). Assessment literacy in a standards-based urban education setting. *American Educational Research Association*'da sunulan bildiri. Amerika Birleşik Devletleri.

Extended Abstract

Assessment literacy is to assess what learners can do and what they can do, to interpret the results of this assessment, and to apply these results to improve student learning and program effectiveness. In other words, they do not have the ability to perform assessment literacy, test development, closed-ended questioning, developing measurement and evaluation rubrics and statistical data analysis. Within this scope, it is expected that teacher candidates who are trained in teacher training institutions should have sufficient knowledge about the principles and applications of assessment and evaluation. Because at every level of the education system measurement and evaluation process is done and these processes are carried out by the teachers. In this direction, prospective teachers should have this information for their problems in the measurement-evaluation process when they start their profession. The knowledge of these principles and practices depends on their being assessment literacy.

The aim of this research is to determine the assessment literacy levels of social studies teacher candidates and examine the effect of variables such as gender, class level, measurement and

evaluation courses, graduated high school type and academic achievement averages on the assessment literacy levels of teacher candidates. Within the scope of the research, the answers to the following questions are sought:

1. What are the level of assessment literacy of social studies teacher candidates?

2. The level of literacy of the social studies teacher candidates; Are there any significant differences between gender, grade levels, taking measurement and evaluation courses, high school graduates, and academic achievement averages?

In this research, screening model was used. In this research, which was used convenience sampling method, the study group was composed of 282 teacher candidates in Ömer Halisdemir University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education, Department of Social Studies Education, 1st, 2nd, 3rd and 4th classes. "Assessment Literacy Inventory" developed by Mertler and Campell (2005) and adapted to Turkish by Tümer, Yiğit and Çimer (2010) has been used as data collection tool in the research. The obtained data were analyzed with SPSS 22.0 package program. Mann Whitney U, One Way ANOVA and Kruskal Wallis H tests were used in the analysis of the data.

At the end of the research, it was concluded that teacher candidates' level of assessment literacy was not at an adequate level and was open to development. However, there was no statistically significant difference between the assessment literacy levels of the prospective teachers and the gender and the high school graduates they graduated from, but there was a statistically significant difference between the grade levels, taking the measurement and evaluation courses and the academic achievement averages.

Based on the results obtained, the following suggestions can be made: The credits of a measurement and assessment course given in the education faculties can be increased. In addition to determining the assessment literacy levels of teacher candidates, studies can also be done to improve the assessment literacy levels of teacher candidates.